

27. svibnja 2026. godine

Zaključci s 1. sjednice Vijeća za urbani razvoj

1. sjednica Vijeća za urbani razvoj održana je 27. svibnja 2026. godine u Karlovcu, u Karlovačkoj županiji. Sjednicom je predsjedao predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković, a raspravljalo se o održivom urbanom razvoju, priuštivom stanovanju u gradovima te novim mehanizmima za razvoj kulturno-povijesnih cjelina.

Točke dnevnog reda predstavili su ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Nataša Mikuš Žigman, potpredsjednik Vlade i ministar prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Branko Bačić te ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek.

Sjednica je održana u razdoblju pregovora o budućem Višegodišnjem financijskom okviru Europske unije nakon 2027. godine u kojemu će biti ključno, kroz Nacionalni i regionalni partnerski plan, osigurati kontinuitet financiranja politika od strateške važnosti za razvoj hrvatskih gradova i urbanih područja.

Uoči sjednice uručeno je 11 ugovora i odluka o financiranju vrijednosti preko 29 milijuna eura iz mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU mehanizam). Dodijeljeni ugovori i odluke obuhvaćaju ulaganja u višenamjensku društveno-kulturnu infrastrukturu sportsku infrastrukturu, interpretacijske centre te botanički vrt.

1. Pregled ulaganja u urbani razvoj

Novim Zakonom o regionalnom razvoju, koji je na snagu stupio 7. svibnja 2026. godine, naglasak je, između ostalog, stavljen i na jačanje urbane dimenzije politike regionalnoga razvoja. Zakonom su definirana urbana područja i ciljevi održivog urbanog razvoja, a predviđeno je i osnivanje Vijeća za urbani razvoj, radi uspješne koordinacije i provedbe ciljeva održivog urbanog razvoja.

U aktualnom financijskom razdoblju Europske unije za ulaganja u urbani razvoj osigurano je više od 800 milijuna eura, od čega 650 milijuna eura kroz ITU mehanizam te 172 milijuna eura kroz Urbani razvojni fond.

ITU mehanizam provodi se u 22 grada i njihovim urbanim područjima, a u narednom razdoblju, proširit će se i na urbano područje Velike Gorice za što je osigurano 33 milijuna eura. Do sada su objavljena 102 poziva za dodjelu

bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti 513,90 milijuna eura, sklopljeno je 125 ugovora vrijednih 296 milijuna eura, a isplaćeno je gotovo 98 milijuna eura.

Iz Urbanog razvojnog fonda ugovoreno je 9 projekata vrijednosti 40 milijuna eura te je odobren jedan kredit u iznosu od 10 milijuna eura.

2. Priuštivo stanovanje - doprinos konkurentnosti urbanih područja

Priuštivo stanovanje jedan je od središnjih razvojnih prioriteta Republike Hrvatske i ključan preduvjet demografske revitalizacije, socijalne kohezije, uravnoteženog regionalnog razvoja i dugoročne konkurentnosti urbanih područja.

U uvjetima rasta cijena stanovanja, promjena na tržištu rada i povećanih demografskih izazova, dostupnost kvalitetnog i priuštivog stanovanja postaje jedan od ključnih čimbenika za zadržavanje stanovništva, privlačenje mladih i mladih obitelji te osiguravanje radne snage potrebne za funkcioniranje javnih usluga, gospodarstva i lokalnih zajednica.

Dovršetkom unaprjeđenja pravno-upravnog i institucionalnog okvira u ovoj godini, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine stvara preduvjete za provedbu konkretnih mjera u skladu s trima temeljnim ciljevima Nacionalnog plana stambene politike: osiguravanjem priuštivog stanovanja, održivog stanovanja te stavljanjem prostora u funkciju stanovanja.

Posebnu važnost u provedbi ovih ciljeva imaju urbana i ITU područja. Zahvaljujući prometnoj povezanosti, gospodarskoj razvijenosti, koncentraciji javnih usluga i funkcionalnoj povezanosti s okolnim prostorom, ta područja raspolažu značajnim potencijalom za dugoročni stambeni, demografski i gospodarski razvoj. Projekti stanogradnje za priuštivo stanovanje u urbanim područjima izravno pridonose povećanju njihove konkurentnosti, smanjenju teritorijalnih nejednakosti i ostvarenju ciljeva održivog teritorijalnog razvoja utvrđenih Nacionalnim planom stambene politike.

Uspješna provedba Nacionalnog plana stambene politike zahtijeva koordinirano djelovanje svih razina vlasti. Partnerski odnos Vlade, jedinica lokalne i područne odnosno regionalne samouprave te drugih provedbenih dionika ključan je za uspostavu održivog, učinkovitog i dugoročnog sustava priuštivog stanovanja. Pritom lokalna samouprava ima osobito važnu ulogu kroz prostorno planiranje, aktivaciju zemljišta, pripremu lokalnih programa, komunalno opremanje lokacija i provedbu konkretnih stambenih projekata.

Izazov priuštivosti stanovanja zahtijeva strateški, integrirani i dugoročni pristup. Dosljednom provedbom mjera, aktivnom primjenom novih modela i instrumenata predviđenih Zakonom o priuštivom stanovanju te kontinuiranom suradnjom svih dionika stvaraju se uvjeti za osiguravanje priuštivih, kvalitetnih i održivih stambenih rješenja za sadašnje i buduće generacije.

Priuštivo stanovanje stoga nije samo pitanje stambene politike, nego jedan od ključnih instrumenata jačanja konkurentnosti, otpornosti i održivog razvoja hrvatskih urbanih područja.

3. Pregled novih mehanizama razvoja kulturno-povijesnih cjelina

Izrada konzervatorskih podloga nove generacije predstavlja važan metodološki i institucionalni iskorak u hrvatskoj praksi zaštite i upravljanja povijesnim urbanim cjelinama.

Za velik broj gradova po prvi je put uspostavljen usporediv stručni i upravno-pravni okvir koji kulturno-povijesne cjeline ne definira samo kao područja ograničenja, nego kao složen sustav vrijednosti i razvojnih potencijala. Time se zaštita kulturne baštine snažnije povezuje s potrebama suvremenog urbanog života, obnovom graditeljskog fonda, kvalitetom javnog prostora, stanovanjem, infrastrukturom i otpornosti gradova na buduće izazove.

Njihov doprinos nije samo u učinkovitijoj zaštiti kulturne baštine, nego i u stvaranju jasnijih polazišta za urbani razvoj: obnovu i prilagodbu postojećeg graditeljskog fonda, uređenje javnih površina, planiranje stanovanja, infrastrukture, interpolacija i novih zahvata u osjetljivim povijesnim sredinama.

Takav pristup arhitektima i urbanistima osigurava kvalitetnija polazišta za planiranje i projektiranje, građanima i investitorima veću predvidivost postupanja, gradovima bolju osnovu za izradu prostornih planova i pripremu razvojnih projekata, a državi alat za učinkovitije usmjeravanje javnih ulaganja i povezivanje zaštite kulturne baštine s politikama urbanog razvoja.

Konzervatorske podloge nove generacije stoga predstavljaju temelj za suvremeniji, transparentniji i učinkovitiji sustav upravljanja povijesnim gradskim jezgrama, u kojem se očuvanje kulturne baštine ne promatra odvojeno od razvoja, nego kao njegova sastavna vrijednosna i prostorna pretpostavka.